

Personalități arhivistice: dr. Ioan Ranca

IOAN LĂCĂTUȘU

Galeria arhiviștilor români din cea de a doua jumătate a secolului al XX-lea și începutul secolului XXI cuprinde la loc de cinste numele arhivistului și istoricului Ioan Ranca, din Târgu-Mureș. În buna tradiție a arhivisticii românești, Ioan Ranca și-a identificat întreaga viață și activitate profesională cu instituția Arhivelor Naționale. Cuvintele-cheie care definesc profilul său moral și profesional sunt: profesionalism, rigoare, consecvență, discernământ, probitate, prolificitate științifică, loialitate față de profesie și instituție, demnitate, onestitate, generozitate, echilibru, înțelepciune ș.a.

Ioan Ranca s-a născut la 19 februarie 1932, în localitatea Aiud. În anul 1951 a absolvit liceul „Titu Maiorescu”, azi „Avram Iancu”, din Aiud și, în 1955, Facultatea de Istorie a Universității „Victor Babeș” din Cluj-Napoca. După absolvirea facultății, la 1 septembrie 1955, a fost angajat la Arhivele Statului Cluj, fiindu-i încredințată misiunea de a înființa filiala din Aiud a instituției amintite. Astfel, încă de la începutul carierei, tânărul arhivist Ranca a avut de soluționat numeroasele probleme care condiționau buna funcționare a noii filiale, de la asigurarea unui spațiu corespunzător și a dotărilor aferente, la constituirea fondurilor și colecțiilor arhivistice, desfășurarea activității de punere în valoare științifică a documentelor și la gestionarea relațiilor cu principalii creatori și deținători de arhive.

La sărbătorirea celor 75 de ani de viață ai domnului Ioan Ranca, arhiviștii clujeni, împreună cu mesajul lor de prețuire, i-au înmănat caracterizarea întocmită de șeful Serviciului Regional Cluj al Arhivelor Statului, Ion Mărcuș, datând din 25 iunie 1958, document în care, printre altele, se spune: „*Activitatea tov. Ranca la Filiala din Aiud s-a desfășurat pe două linii distincte de la data încadrării sale, de când, de altfel, a luat ființă și această unitate pe care o conduce pe linie administrativ-gospodărească și, apoi, pe linia muncii arhivistice propriu-zise.*

Sub primul aspect, tov. Ranca, spirit dinamic și de inițiativă, a reușit, cu multe greutate și nu din cele mai ușoare, să asigure, într-un timp relativ scurt, condițiile unei bune funcționări a filialei, dotând-o cu cele necesare pentru desfășurarea normală a activității.

*Mai departe, prin propaganda făcută, scriind articole la presa locală, ținând instructaj cu șefii instituțiilor, prin organizarea unei expoziții cu documente din trecutul orașului a reușit să ridice prestigiul unității nou create și să întreprindă legături de colaborare cu celelalte instituții de cultură locale: Muzeul Raional și Biblioteca Documentară”. La capitolul lipsuri, care de fapt sunt reale calități, se menționează faptul că, uneori, „*combativitatea sa depășește ... o anumită limită, opiniile personale le apără și recurge greu la autocritică”.**

În materialul prezentat cu ocazia sărbătoririi de la Târgu-Mureș, cu titlul *Ioan Ranca – Șeful Filialei Aiud a Arhivelor Statului (1955-1962)*, Dana Zecheru, directorul Direcției Județene Alba a Arhivelor Naționale, pe baza documentelor din arhiva instituției, prezintă pe larg activitatea lui Ioan Ranca din perioada amintită, numeroasele probleme și greutate, specifice fiecărui început, ce și-au găsit soluționarea prin munca tânărului și destoinicului arhivist, concluzionând: „*Cei șapte ani în care domnul Ioan Ranca a fost șeful filialei Aiud a Arhivelor Statului au fost deosebit de dificili și au solicitat toate resursele umane pentru depășirea obstacolelor întâmpinate. Dăruirea, profesionalismul și stăruința cu care domnul Ioan Ranca și-a îndeplinit activitatea au făcut ca noi, angajații de azi ai Direcției Județene Alba a Arhivelor Naționale, să beneficiem de existența în depozitele noastre și ale creatorilor de pe teritoriul fostului raion Aiud a unor fonduri bine prelucrate”.*

În anul 1962, i s-a încredințat conducerea Arhivelor de Stat din fosta Regiune Autonomă Maghiară, instituție care, după 1968, a devenit filială, iar mai apoi Direcția Județeană Mureș a Arhivelor Naționale, și care a fost condusă de Ioan Ranca până în 1990. Cu experiența acumulată la Aiud, Ioan Ranca și-a canalizat eforturile sale și ale colectivului pe care l-a condus spre realizarea unor obiective prioritare precum: completarea, depozitarea și prelucrarea arhivistică a documentelor existente în valorosul patrimoniu documentar-istoric al Arhivelor mureșene; îmbogățirea Fondului Arhivistic Național prin cercetări în Arhivele din Ungaria și Franța; construirea noului sediu al Arhivelor mureșene; punerea în

valoare științifică a documentelor, prin publicarea a numeroase lucrări, studii și articole și prin participarea la manifestări științifice organizate în principalele centre culturale ale țării și, nu în ultimul rând, preocuparea pentru perfecționarea pregătirii profesionale, prin participarea la cursuri de specializare în Franța, în anul 1976, și prin obținerea titlului științific de doctor în istorie la Facultatea de Istorie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, în anul 1986, având ca temă *Românii din Secuime și Răscoala lui Horea* (conducător științific acad. Ștefan Pascu).

La sărbătorirea a 75 de ani de viață ai domnului Ioan Ranca, prof. dr. Liviu Boar, cel care, din anul 1990, îi continuă într-un mod performant activitatea managerială (după ce timp de peste un deceniu s-a aflat la conducerea Arhivelor harghitene) și care a fost inițiatorul și organizatorul acestei reuniuni de suflet a elogiat munca rodnică a ilustrului său predecesor, evidențiind prestigiul de care s-a bucurat și se bucură Ioan Ranca, din partea colectivului Direcției Județene Mureș a Arhivelor Naționale, a oamenilor de cultură și de știință și a publicului larg din județul Mureș.

Una din cele mai importante realizări ale managerului Arhivelor mureșene de la sfârșitul secolului XX, Ioan Ranca, o constituie construirea noului edificiu al Direcției Județene Mureș a Arhivelor Naționale, inaugurat în decembrie 1978, împlinindu-se astfel „*un vechi deziderat al mureșenilor de a avea o clădire corespunzătoare rosturilor sociale ale acestei instituții*” (Ioan Ranca, *Noul edificiu al Filialei Arhivelor Statului Județului Mureș*, „Revista Arhivelor” nr. 3/1979, p. 302).

Colectivul de profesioniști autentici format la Arhivele mureșene, sub conducerea lui Ioan Ranca, înțelegând pe deplin misiunea ce o aveau de îndeplinit, au organizat și inventariat importante fonduri și colecții arhivistice, elaborând instrumentele de informare necesare cercetării acestora. Cel mai important dintre acestea este *Îndrumătorul în Arhivele Statului. Județul Mureș*, redactat de un colectiv format din Viorel Grama, Ion Moldovan, Ionel Mureșan, Alexandru Pal-Antal, sub coordonarea lui Ioan Ranca. Lucrarea, una din cele mai bune de acest fel elaborate în sistemul Arhivelor Naționale, corespunde pe deplin scopului prezentat în *Introducere*, respectiv acela de a „*oferi cercetării științifice un instrument de informare destinat celor ce se apleacă să soarbă din izvorul veridic al cunoașterii faptelor, facilitându-le înțelegerea așa cum au fost ele și redându-le astfel, cunoscând că istoriografia nu are din aceasta decât de câștigat*” (Ioan Ranca, *Îndrumătorul în Arhivele Statului. Județul Mureș*, București, 1984, p. 8).

Rodnica activitate de punere în valoare științifică a documentelor s-a concretizat în publicarea a peste 80 de lucrări, studii și articole, întreaga sa bibliografie, redactată cu sprijinul colegului Vasile Lechințan, fiind redată în *Anexă*. Ioan Ranca a fost un colaborator constant al „Revistei Arhivelor”, făcând

parte din Colegiul de redacție al publicației respective, între anii 1972-1985. Din totalul de lucrări și studii publicate, aproape o treime au apărut în „Revista Arhivelor” și sub egida Arhivelor Naționale. De asemenea, a fost membru în colegiul de redacție al publicației „Marisia”, Anuarul Muzeului Județean Mureș.

Organizator a numeroase sesiuni de comunicări, simpozioane, colocvii, dezbateri și expoziții, în același timp, Ioan Ranca a participat la numeroase asemenea manifestări științifice și culturale care au avut loc la București, Cluj-Napoca, Alba-Iulia, Iași, Deva, Arad, Zalău, Drobeta-Turnu Severin, Sf. Gheorghe, Miercurea-Ciuc, Reghin, Târnăveni, Gheorghieni ș.a.

De aproape 40 de ani este un colaborator apropiat al Postului de *Radio Târgu Mureș*, în toți acești ani fiind prezent pe lungimile de undă ale postului amintit cu medaliaoane, evocări, interviuri pe teme de istorie locală și națională.

Aceeași consecventă colaborare a avut-o și o are Ioan Ranca și cu presa locală din zonă, îndeosebi cu ziarul „Cuvântul liber” din Tg. Mureș. De remarcant faptul că cele peste 300 de articole de popularizare apărute în mass-media locală purtând semnătura lui Ioan Ranca au la bază aceeași temeinică documentare și rigurozitate, fiind deosebit de apreciate și de solicitate de către publicul cititor.

O importantă contribuție la îmbogățirea fondului documentar de microfilme a adus-o Ioan Ranca prin cercetarea arhivelor din străinătate. Între anii 1964-1986, anual câte 1-2 luni a fost component al delegațiilor Arhivelor Naționale din România la depistarea de fonduri și documente în Arhivele Naționale Ungare din Budapesta. Împreună cu Iosif Adam a cercetat importante fonduri arhivistice referitoare la istoria Transilvaniei și la relațiile româno-maghiare, aflate în Arhiva Națională a Ungariei. În același timp, fiecare deplasare i-a oferit posibilitatea informării asupra „*organizării și prelucrării fondurilor arhivistice deținute de către Arhiva Națională a Ungariei, preocupării pentru lărgirea activității științifice de publicare a documentelor, asupra activității sălilor de studii, asupra microfilmării și conservării documentelor arhivistice și altele*” (I. Adam, I. Ranca, *Cercetări în arhivele de peste hotare*, în „Revista Arhivelor”, nr. 1/1972, p. 171). În anul 1976 a beneficiat de o bursă de specializare în Arhivele Naționale ale Franței, din Paris, făcând concomitent și cercetări în Biblioteca Națională a Franței.

Lucrările de specialitate evidențiază contribuțiile lui Ioan Ranca la studiul unor importante evenimente din istoria națională precum: istoria țărănimii transilvănene, istoria instituțiilor din Transilvania, Răscoala lui Horea, personalitatea lui Avram Iancu, lupta pentru emancipare națională ș.a. (*Enciclopedia istoriografiei românești*, București, 1978, p. 278).

După propria-i mărturisire „*pentru a curma sterila polemică istorică interbelică, rămasă neîncheiată prin evenimentele de la mijlocul veacului XX, în problema continuității și prezenței necurmte a românilor în scaunele secuiești*, (Ioan Ranca – n.n.) *scrutează arhivele din țară și din străinătate, adunând un*

imens material antroponimic și informativ general despre masiva prezență a românilor din scaunele secuiești în acest spațiu, editând primele două volume, din cele patru proiectate, referitoare la românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții”. (Ioan Ranca, *Românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții*. Scaunul Ciuc, Giurgeu, Casin, vol. II, 1567-1850, Tg. Mureș, 1997, coperta a IV-a).

Referindu-se la valoarea științifică a acestor volume, academicianul Ștefan Pascu menționa: „*Prof. dr. Ioan Ranca nu s-a mulțumit cu ceea ce știa din întâmplare sau cu aproximație, ci, așa cum pretinde știința patronată de muza Clio, a asociat suma cunoștințelor anterioare cu cea oferită de o bibliografie bogată, punând la dispoziția cititorului o imagine încheată și coerentă despre o secvență ardentă a românilor din estul Transilvaniei*” (*Ibidem*).

Ca o recunoaștere a îndelungatei și rodnicei activități desfășurate pe tărâmul arhivisticii și istoriografiei românești, a fost inclus în *Enciclopedia Istoriografiei Românești* (1978), a fost distins cu „Fibula de la Suseni” și Diploma de Excelență, acordate de Prefectura județului Mureș (2006), mai multe distincții – diplome de onoare, diplome de excelență, medalii jubiliare – din partea Arhivelor Naționale și a altor instituții și asociații științifice, culturale și civice. În rândul acestora, un loc distinct îl ocupă documentul înmănat de către domnul prof. univ. dr. Corneliu-Mihail Lungu, Directorul General al Arhivelor Naționale, cu ocazia împlinirii a 75 de ani de viață, intitulat **IN HONOREM Prof. dr. IOAN RANCA** (vezi foto p. 107), în care, într-o formă sintetică, sunt exprimate sentimentele de prețuire din partea arhiviștilor români:

„Într-o viață de OM, fiecare dintre noi parcurge momente deosebite.

Astăzi ne este dat nouă, celor de la Arhivele Naționale, să trăim alături de dumneavoastră momentul care marchează aniversarea a 75 de ani de viață, încercând să punem în conul de lumină trăirea lui IOAN RANCA, cel care a închinat ani buni și rodnici muncii cu documentele de arhivă. De la primii pași făcuți în Arhivele Statului Aiud, pășind mai târziu în Arhivele Statului din Regiunea devenită ulterior județul Mureș, ați parcurs toate treptele, urcând în vârful Sanctuarului Arhivistic, pe care l-ați cucerit cu modestie, dar cu înalt profesionalism.

Prin tot ce ați făcut ați știut să protejați, să păstrați, dar și să puneți în valoare mărturiile trecutului nostru național.

Pasiunea Dumneavoastră nu s-a răsfrânt numai asupra documentelor din țară ci și asupra mărturiilor păstrate în țări străine, îndeobște asupra celor aflate în Arhivele din Ungaria și Franța. Stau mărturie în acest sens lucrările științifice de referință care tratează istoria românilor, în general, și a românilor din centrul țării, în special.

Întreaga activitate Vă dă dreptul să priviți înapoi cu mândrie la Opera pe care ați realizat-o și pe care o lăsați moștenire nu numai arhiviștilor, ci întregii spiritualități românești.

Din tot sufletul vă doresc ca timpul să Vă fie pe mai departe o sursă continuă de bucurie, iar viața să vă aducă noi împliniri, în toate planurile, pe măsura nobilei Dumneavoastră ființe.

Acestui crez se alătură întreaga familie a arhiviștilor români, care sunt mândri că din rândurile lor s-a ridicat un OM, un PROFESOR, și în egală măsură un PREȚUITOR al instituției păstrătoare a actelor de identitate ale neamului românesc.

La mulți ani !”

La acest moment aniversar, profesorul Cornel Sigmirean, de la Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, a prezentat participanților *Laudatio* redactat de Domnia Sa, la înmânarea medaliei „Fibula de la Suseni”, la 1 decembrie 2006. „Prin acordarea acestei Medalii istoricului Ioan Ranca – se spune în documentul amintit – Prefectura județului Mureș săvârșește un act de recunoștință și, în același timp, reparatură față de unul din cei mai prolifici istorici mureșeni. Retras din activitatea publică după 1990, mai precis din funcția de director al Arhivelor Naționale – Direcția Județeană Mureș, lumea noastră prea mult preocupată de a-și croi propriul statut public a manifestat prea multă discreție în fața operei de istoric a distinsului om de cultură Ioan Ranca.

Or, o scurtă biografie intelectuală Ioan Ranca ne poate proba anvergura arhivistului și istoricului Ioan Ranca. S-a născut la 19 februarie 1932, în orașul Aiud, oraș care prin trecutul său era moștenitorul uneia dintre cele mai reprezentative tradiții culturale transilvane. Colegiul Reformat din Aiud, continuatorul direct al vechii Academii de la Alba-Iulia, a reprezentat pentru multe secole una din cele mai prestigioase instituții de rang academic din Transilvania. După Marea Unire, Aiudul s-a întregit cu noi instituții de învățământ, în ambianța culturală a României interbelice – Liceul „Titu Maiorescu” a devenit o instituție de referință pentru spațiul central transilvan. Absolvind această instituție de învățământ, în anul 1951, viitorul arhivist și istoric Ioan Ranca a dobândit o temeinică pregătire, ce prefigura dimensiunea intelectuală și culturală ce avea să se desăvârșească mai târziu, la Universitatea din Cluj.

Student al Universității «Babeș» din Cluj în anii cincizeci, într-o perioadă când materialismul istoric vulgar afecta grav cercetarea istorică, Ioan Ranca a avut șansa unor profesori de talie europeană, C-tin Daicoviciu, David Prodan, Mihail Macrea, Ștefan Pascu, istorici care prin personalitatea lor au putut salva tradiția istoriografică transilvană, amenințată în acei ani.

Proaspăt absolvent al Almei Mater Napocensis, Ioan Ranca este investit cu misiunea de a pune bazele Filialei Arhivelor Naționale din Aiud. Remarcat ca unul din cei mai avizați cunoscători ai științei arhivistice, Ioan Ranca este numit, în 1962, director al Arhivelor Regiunii Mureș Autonomă Maghiară. Aproape 40 de ani, Ioan Ranca a gestionat arhiva mureșeană, acest depozit al memoriei noastre istorice, realizând din instituția Arhivelor Statului din Tg. Mureș o instituție de referință la nivel național. În calitate de director, împreună cu colectivul de specialiști și colaboratori, a inventariat și prelucrat un material documentar impresionant. Sunt peste 7000 m liniari de arhivă. Azi Tg. Mureșul, județul Mureș au unul din cele mai eficiente servicii arhivistice din România.

În Arhivele Naționale Direcția Județeană Mureș se află colecții de documente microfilmate pe care nu le deține nici o altă arhivă din spațiul transilvan; de exemplu, aproape toate conscripțiile realizate de autoritățile austriece și maghiare în secolele XVIII-XIX, documente care consemnează întreaga evoluție demografică, etnică și confesională a Transilvaniei. La aceste performanțe arhivistice au contribuit enorma experiență a directorului Ioan Ranca, deplasările sale repetate în Arhivele din Ungaria, pregătirea de specialitate realizată în Franța – la Arhivele Naționale din Paris, în 1976.

*Arhivistul Ioan Ranca este dublat de un istoric cu realizări semnificative pentru istoriografia transilvană. În 1986, la Universitatea «Babeș-Bolyai» și-a susținut sub îndrumarea istoricului Ștefan Pascu teza de doctorat cu tema **Români din Secuime și Răscoala lui Horea**. Lucrarea a fost publicată în anul 2000, la Editura Pax Historica, cu o prefață semnată de academicianul Nicolae Edroiu.*

Studiile istoricului Ioan Ranca s-au focalizat, în general, pe problematica socială și națională a Transilvaniei, cercetările Domniei Sale fiind dedicate, în primul rând, celor două momente dramatice din istoria Principatului, Răscoala lui Horea și Revoluția de la 1848-1849.

După anul 1990, după pensionare, s-a retras doar aparent din viața publică. Ca istoric, a trăit anii cei mai fecunzi. În anii '90 a publicat două din cele patru volume proiectate să reconstituie istoria românilor din Scaunele secuiești. Volumul I este dedicat Scaunului Mureș, iar volumul II Scaunelor Ciuc, Giurgeu și Casin.

Om al arhivelor, al documentului, a evitat să se hazardeze pe terenul speculațiilor, oferind prin cele două volume o reconstituire pozitivistă a istoriei românilor din Secuime. Sperăm că viața, sănătatea o să-l ajute pentru a-și putea duce la finalizare proiectul de cercetare.

Încercând o reconstituire și evaluare a operei istoricului Ioan Ranca, credem că el se asociază tradiției istoriografice ardelen, ilustrată de istoricii Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Ștefan Pascu, David Prodan și I. I. Russu în cazul studiilor dedicate românilor din Secuime. În prelungirea acestei tradiții, opera

arhivistului și istoricului Ioan Ranca are un pronunțat caracter militant. Atent la spiritul vremii și împărtășind ca mulți alții din generația lui credința în valoarea dreptului istoric, s-a angajat prin scrisul său în dezbateri istoriografice cu substrat național. Dar credem că prin tot ceea ce a scris nu a făcut altceva decât să-și afirme propriile convingeri în limitele unor adevăruri în care a crezut și în condițiile în care seismele de pe scena politică europeană sau românească s-au repercutat în conștiința sa de istoric angajat. Astfel, cred că în cazul istoricului Ioan Ranca aserțiunea lui Georges Lefebvre potrivit căreia istoria este asemenea vieții și evoluează o dată cu ea este foarte relevantă.

În concluzie, credem că activitatea arhivistului și opera istoricului Ioan Ranca reprezintă motive pe deplin întemeiate în acordarea azi a Medaliei «Fibula de la Suseni». Cred că pentru Domnia Sa această distincție reprezintă o recunoștință, o mângâiere, o întărire în sentimentul că scrisul său se bucură de aprecieri, iar pentru Prefectura Județului Mureș un gest onorant; onorant față de un om care în aproape cincizeci de ani a servit cu instrumentele științei istoriografia și cultura mureșeană”.

Cu aceeași ocazie, P.S. Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei, și conducerea Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din Sf. Gheorghe, i-au transmis domnului Ioan Ranca un mesaj de apreciere și binecuvântare intitulat *Un distins cercetător al istoriei românilor de la izvoarele Oltului și Mureșului*.

„Dumnezeu a hărăzit ca breasla istoricilor români, de la trecerea dintre secolele XX și XXI, să cuprindă în rândurile sale, la loc de cinste, pe distinsul cercetător din Tg. Mureș Ioan Ranca. Suntem bucuroși că acest erudit istoric se numără printre cei mai apropiați și statornici colaboratori ai instituțiilor muzeale din județele Covasna și Harghita, participând la manifestările științifice organizate în zonă, publicând în revistele de specialitate și în ziarele locale, fiind unul din colaboratorii de bază ai lucrării «Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură», apărut la Editura Grai Românesc, din Miercurea-Ciuc, în anul 2003.

Format la școala istoricilor și arhiviștilor clujeni, eruditul profesor Ioan Ranca s-a apropiat de «marile noastre adevăruri istorice», cu acribia specifică cercetătorului pasionat, incluzând în cercetările sale problematica referitoare la istoria românilor de la izvoarele Oltului și Mureșului, «temă aprig sechestrată de regimul comunist». Cercetările pe această temă, începute acum patru decenii, cuprind o analiză pertinentă asupra bisericilor românilor din Arcul intracarpatic – subliniindu-se rolul hotărâtor al acestora în păstrarea identității confesionale, lingvistice și culturale românești – asupra raporturilor acestora cu «puterile lumești» – evidențiindu-se cauzele și mecanismul numeroaselor «treceri» ale românilor de la biserica strămoșească la bisericile «recepte» ale vremurilor.

Adâncind cercetările ilustrațiilor săi înaintași, David Prodan, Ion I. Russu și Ștefan Pascu, istoricul și arhivistul Ioan Ranca abordează pe larg problematica iobagilor români din fostele scaune secuiești, miile de români cu numele lor maghiarizate constituind «personajele principale» ale lucrărilor sale. Dezmoșteniți de identitatea lor românească, marginalizați și supuși unor practici intolerante, majoritatea acestora, de-a lungul secolelor, au fost nevoiți să treacă altă etnie și alte confesiuni.

Cei rămași statornici în «legea românească» astăzi sunt mai mulți în cimitire decât în vatra localităților. În aceste condiții, cu atât mai merituoase sunt lucrările lui Ioan Ranca care, ștergând colbul de pe documentele vremii, i-au readus în circuitul public, «reînviindu-i» pentru generațiile prezente și viitoare. Fără truda jertfelnică a arhivistului Ioan Ranca, existența acestui important segment al românilor ardeleni rămânea necunoscută. Acest act de dreptate făcut miilor de iobagi români din fostele scaune secuiești reprezintă un merit de necontestat al operei științifice a domnului Ioan Ranca și totodată o contribuție de seamă la cunoașterea istoriei locale, regionale și naționale.

Prin tot ceea ce ați făcut pentru românii din Covasna și Harghita, la acest moment aniversar, Vă declarăm enoriaș al Eparhiei noastre.

La mulți ani, domnule Ranca! Dumnezeu să Vă răsplătească pentru tot binele făcut științei românești și românilor de pretutindeni și să Vă hărăzească în continuare zile senine, alături de toți cei dragi, pentru a Vă putea realiza toate frumoasele proiecte, spre binele Neamului românesc și al Bisericii noastre strămoșești”.

În mesajul arhiviștilor clujeni, purtând semnătura directorului instituției, dr. Ioan Drăgan, și a președintelui Asociației Arhiviștilor „David Prodan”, dr. Adriana Florica Muntean, se spune:

„Stimate domnule dr. Ioan Ranca, Venerate și iubite coleg,

La împlinirea celei mai frumoase vârste din perioada înțelepciunii vieții unui om, vă aducem omagiul convenit din partea comunității arhiviștilor clujeni, căreia ați aparținut în anii dinții ai carierei, despre care știm, cu Blaga, că sunt un altar de jertfă.

Ați venit spre arhivistica românească din Ardeal, de pe aceleași meleaguri și în filiație apropiată cu cei doi părinți întemeietori ai noștri, ai tuturor, Ștefan Meteș și Ion Mărcuș.

Ani de-a rândul, persoana Dumneavoastră, la figurat dar și la propriu, s-a confundat cu o instituție: Filiala Aiud a Arhivelor Statului din subordinea Serviciului Raional Cluj. Acest atribut de maiestate nu v-a părăsit, conducând Arhivele Mureșene până la sfârșitul carierei, fiindcă ați știut să-i dați conținut prin competență profesională, destoinicie și stăruință, calități de adevărat conducător.

Ați dovedit, între primii, faptul că singura autoritate conferită de funcție nu este de ajuns pentru un director de Arhive, dacă nu este însoțită de autoritatea competenței și consacrării profesionale. Directorul Ranca a avut șansa de a avea alături, prin truda sa proprie de zi cu zi, doi colegi de neînlocuit: pe arhivistul Ranca și pe istoricul Ioan Ranca.

Prin studii și cercetări peste hotare, la Paris, la Budapesta, v-ați lărgit orizontul, înțelegând mai tare rostul arhivelor în viața națională, și ați îmbogățit tezaurul documentelor privind istoria românească.

Ne face plăcere să evocăm aici, în încheiere, legăturile noastre directe și frecvente de după 1990, ca cercetător în arhivele clujene sau ca aderent entuziast la inițiativele noastre: asociația profesională și revista de specialitate. Iată de ce, participanți la acest moment privilegiat, vă rugăm, stimate și venerate coleg Ioan Ranca, să primiți felicitările cuvenite, urările noastre de sănătate, seninătate și putere de muncă, alături de prețuirea noastră deplină. La Mulți Ani!"

Mesajul arhiviștilor covăsneni este centrat pe sublinierea contribuției arhivistului și istoricului Ioan Ranca la cercetarea istoriei românilor din Arcul intracarpatic: „Pentru cercetătorii avizați, dar și pentru o mare parte din publicul larg, arhivistul și istoricul Ioan Ranca este unul din cei mai avizați cunoscători și cercetători ai istoriei românilor din fostele scaune secuiești, sau ai «românității siculice», așa cum o numea mentorul său de pioasă memorie, savantul clujean I. I. Russu – reprezentând o «secvență ardentă» a istorie noastre naționale – după opinia academicianului Ștefan Pascu.

Dând curs «sugestiilor călduroase» ale eminentului exeget al românității siculice, I. I. Russu, în privința începerii cercetărilor pluridisciplinare în fostele scaune secuiești, Ioan Ranca a asigurat punerea în circuitul public a unei impresionante cantități de informații pertinente, prin apelul la izvoare, la sursele arhivistice, la cercetarea documentelor.

Cercetările pe această temă au început în anii 1965-1966, perioadă în care Ioan Ranca a adunat și sistematizat informații din aproape 500 de așezări din fostele scaune secuiești. În cei peste 50 de ani dedicați arhivisticii și cercetării istorice (primul articol despre «Răscoala lui Horea în împrejurimile Aiudului», a apărut în ziarul «Înfrățirea» din Aiud, în anul 1957), au fost publicate mai multe lucrări, studii și articole, cu o mare diversitate tematică, dintre care amintim: teza de doctorat despre reverberațiile Răscoalei lui Horea între românii din scaunele secuiești, lucrările dedicate unor personalități ilustre ale istoriei naționale și locale precum: Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Gheorghe Șincai, Avram Iancu, Vasile Lucaciu, Florin Micaș, Ioan Oros-Rusu, Simion Mândrescu ș.a. Aceeași atenție a fost acordată unor evenimente majore ale istoriei naționale ca, Răscoala lui Horea, Revoluția de la 1848/1849, Unirea Principatelor Române, Mișcarea memorandistă, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, dar și unor teme precum: Afirmarea ideii de unitate națională, Relațiile și

solidaritatea românilor din Ardeal cu cei din Moldova și Țara Românească, Iobăgimea transilvană, Istoria orașului Tg. Mureș și județului Mureș, Circulația cărții bisericești pe Valea Mureșului, O conscripție necunoscută de la 1748 a populației românești din scaunul Giurgeu, Domeniul Lazar din Lăzarea ș.a. De remarcat activitatea rodnică desfășurată după ieșirea la pensie, reprezentând o adevărată «a doua tinerețe», perioadă în care au fost materializate proiectele concepute și pregătite, în anii cât a slujit arhivele mureșene.

Cercetător cu experiență, Ioan Ranca abordează în lucrările sale probleme referitoare la starea de spirit a populației, la prejudecățile, stereotipiile și clișeele existente în mentalul colectiv, manipularea prin transmiterea unor știri și răspândirea unor zvonuri, rolul liderilor locali – îndeosebi al preoților și al învățătorilor ș.a.

Adeptul dialogului pe bază de argumente, și nu al disputei sterile, Ioan Ranca a dat răspunsuri argumentate la multiple probleme ridicate de unii istorici maghiari referitoare la conviețuirea româno-sicilică, cu bunele și relele ei, la dinamica populației românești și la «polarizările etnice» consemnate statistic și documentar, în primul rând în antroponimele din conscripții.

Continuând cercetările distinsilor săi înaintași David Prodan, Ion I. Russu și Ștefan Pascu, istoricul și arhivistul Ioan Ranca a cercetat cu migală și scrupulozitate, ca nimeni altul, problematica antroponimelor românilor din fostele scaune secuiești, în cadrul unui proiect amplu, care în final se va materializa în 4 volume.

Cele două volume intitulate Români din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții, vol. I, Scaunul Mureș, și vol. II, Scaunul Ciuc, Giurgeu, Casin – apărute până în prezent, sunt lucrări grele și anevoioase, realizate de un singur om, depunând o adevărată «muncă de Sisif», «migăloase și deloc atractive, ocolite chiar și involuntar de cercetători», lucrări de o asemenea factură și complexitate fiind de regulă elaborate de institute specializate.

De azi înainte, oricine își va propune să cerceteze problematica istoriei românilor din fostele scaune secuiești obligatoriu va trebui să cuprindă în bibliografia sa lucrările lui Ioan Ranca, devenite volume de referință în acest domeniu, ceea ce trebuie să recunoaștem reprezintă cea mai bună răsplată a muncii de-o viață dedicată de Ioan Ranca istoriei și arhivisticii românești.

Satisfacția noastră este cu atât mai mare cu cât dr. Ioan Ranca se numără printre cei mai apropiați și statornici colaboratori ai Direcției Județene Covasna a Arhivelor Naționale, ai Centrului Eclesiastic de Documentare «Mitropolit Nicolae Colan» și ai Muzeului Carpaților Răsăriteni. După înființarea instituțiilor muzeale românești laice și eclesiastice, din județele Covasna și Harghita, cu bogata sa experiență și generoasă disponibilitate, cu înțelepciune și echilibru, Ioan Ranca «ne-a fost baci», monitorizându-ne,

sprijinindu-ne, iar când a fost cazul, atenționându-ne și sfătuindu-ne de bine. Alături de cunoscuții cercetători Ioana Cristache Panait, Elena Mișu, Ana Grama, Vasile Lechințan, Mihai Racovițan, Valer Pop, Liviu Boar, Ana Dobreanu, de regretații Aurel Marc, Dan Baicu și Traian Bosoancă, de personalități marcante ale științei și culturii românești precum academicienii Nicolae Edroiu și Horia Colan, profesorii universitari Corneliu-Mihail Lungu, Gheorghe Buzatu, Ioan Scurtu, Traian Rotariu, Ilie Bădescu, Alexandru Porțeanu, Petre Țurlea și de alți distinși arhiviști, muzeografi și cercetători din București și din județele Cluj, Mureș, Sibiu, Brașov, Bacău, Neamț ș.a., Ioan Ranca a participat la manifestările științifice organizate în județele Covasna și Harghita, a publicat în «Angustia» și alte publicații locale, fiind unul din colaboratorii de bază ai lucrării României din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură, de Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan și Violeta Pătrunjel, apărut cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea Prea Sfințitului Ioan Selejan, la Editura Grai Românesc, din Miercurea-Ciuc, în anul 2003.

O propunere, pe cât de onorantă, pe atât de dificilă și de mare responsabilitate, ne-a fost adresată de Ioan Ranca, pentru a redacta împreună lucrarea României din scaunele secuiești, în antroponimele din conscripții, Volumul III, Scaunul Trei Scaune, proiect pe care sperăm că Dumnezeu ne va ajuta să-l finalizăm în condiții corespunzătoare.

Un cuvânt de mulțumire și prețuire se cuvine să adresăm cu acest prilej și distinsei doamne Ranca, fără dragostea, înțelegerea și prietenia căreia opera bunului nostru prieten nu era posibilă, și de a cărei ospitalitate am beneficiat din plin și noi, în numeroasele peregrinări prin Tg. Mureș.

Felicitări și mulțumiri tuturor celor care au făcut posibilă această adevărată sărbătoare și în primul rând domnilor Corneliu-Mihail Lungu, directorul general al Arhivelor Naționale, și Liviu Boar, directorul Direcției Județene Mureș a Arhivelor Naționale.

În numele arhiviștilor și arhivarilor din județul Covasna, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de viață, conferim domnului Dr. Ioan Ranca, în semn de prețuire și recunoștință pentru contribuția adusă la îmbogățirea, prelucrarea, protejarea și punerea în valoare științifică a documentelor din Fondul Arhivistic Național și la cercetarea istoriei românilor din fostele scaune secuiești, cât și pentru întreaga sa operă dedicată istoriei naționale, Diploma de Excelență, împreună cu sincera urare La mulți ani!"

Dintre numeroșii prieteni ai omului de cultură și de spirit românesc, Ioan Ranca, i-au adresat cuvinte de apreciere și urări de sănătate și succes în realizarea proiectelor sale academicianul Horia Colan, prof. univ. dr. Traian Rotariu, din Cluj-Napoca, cercetătoarele Ioana Cristache Panait, din București, Valeriu Cavruc, din Sf. Gheorghe, și Elena Mișu, din Tg. Mureș, specialistul în biblioteconomie Dimitrie Poptâmaș, arhivistul Alexandru Câmpean, publiciștii

Lazăr Lădariu și Ilarie Opriș, muzeograful Dorel Marc și Valer Pop, prof. univ. dr. Vasile Dobrescu, din Tg. Mureș, ș.a.

Cercetătoarea Ana Grama de la Sibiu, membră a grupului de cercetători ai istoriei românilor din sud-estul Transilvaniei, de la Sf. Gheorghe, neputând fi prezentă la Tg. Mureș, a trimis următoarea scrisoare: „De câteva săptămâni bune m-am tot gândit cum să fac să nu-i scriu nici o felicitare colegului nostru IOAN RANCA. Motivul nemărturisit era că, gândind la el, simțeam cum mă copleșește... *INVIDIA*. Îl invidiam pentru lucrările importante, complicate, frumoase pe care le-a scris/le scrie! Îl invidiam pentru că face ceea ce și eu ar fi trebuit să știu să fac și nu știu (măcar paleografie pentru documentele în limba maghiară !). Îl invidiam pentru că atât de mulți arhiviști din «veche gardă» îl invocă prin amintiri frumoase, prin cuvinte admirative, impresionante pentru trecutul lor profesional comun! Îl invidiam, poate, și pentru ceea ce a ajuns să fie la onoranta vârstă a intelectualului neodihnit.

Și totuși.... O undă de duioșie (conștiința deșertăciunii?!, ori destinul senectuții?!) mi-a atenuat tot timpul acel gând reprobabil, până la a-l elimina cu totul. Probabil, în primul rând, pentru că invidia este un păcat de neiertat. Apoi, cu siguranță, s-a activat – de la sine – un sentiment reconfortant datorat faptului că Ioan Ranca n-a obosit să existe, ca un stimulent pentru noi, care veghează, acolo, în mijlocul Ardealului, asupra demnității de a fi arhivist...Poate, un pic și pentru că, de curând i-am recitat o dedicație de pe una din cărțile sale, cu care mi-a înobilat biblioteca personală!

Și astfel, m-am descoperit că simt cum se apropie 19 februarie și mă gândesc la aniversarea zilei sale de naștere! Și, cum a mă gândi doar nu mi s-a mai părut suficient, îi trimit aceste rânduri, care îmi doresc să exprime un puternic sentiment de respect pentru un om și o breaslă, în măsura în care-i compătinesc pe cei ce nu pot să-l aibă!

Și-i urez *SĂ NE TRĂIEȘTI LA MULȚI ANI*, stimate și drag coleg și prieten! Să-ți dea/să ne dea Dumnezeu anii pe care crede că-i merităm (câțiva ani buni !?), în care să ne întâlnim, măcar în gândurile noastre de septuagenari! Să rememorăm succesele și insatisfacțiile din care se constituie orice Viață trăită cum se cuvine, să ne bucurăm de tot ce ne înconjoară și ne luminează, fie și metaforic, strălucitoare sau înourată, fiecare zi din Viață!

Și, neapărat, să ne împărțăm (sau nu) *PROIECTELE*, la care, chiar tănuite cu discreție, nu trebuie să renunțăm vreodată, mai ales pentru că nu avem dreptul să cedăm în favoarea bătrâneților comode!”

Un alt membru al „cercului de cercetători de la Sf. Gheorghe”, clujeanul Vasile Lechințan, la rândul său, a ținut să-și exprime gândurile de apreciere și aleasă considerație pe care le nutrește față de cel omagiat, la cei 75 de ani de viață:

„Sărbătorirea domnului Ioan Ranca la 75 de ani este și pentru mine un prilej de bucurie și de satisfacție, oferindu-mi prilejul de a participa la aniversarea unui veritabil om de cultură al Târgu-Mureșului.

Nu este de mirare însă tinerețea sufletească și creatoare a domnului Ranca, reflectată pe coperțile cărților valoroase pe care le-a scris și în însufleșirea cu care e pornit să realizeze proiectele pe care le are în lucru. Numai dacă ne gândim la cărțile despre umbra lui Horia în Secuime, despre târgmureșeanul de la Tabla Regească Avram Iancu, ori despre existența frumoaselor nume de Sânzâiana ori Ioana în Joseni, de exemplu, și suntem siguri că domnul Ranca și-a lecuit pentru totdeauna sufletul de a fi tentat vreodată să îmbătrânească.

Un erudit care a preluat de la maeștrii săi David Prodan, I. I. Russu, Ștefan Pascu metoda de cercetare și de prezentare științifică a documentelor, spiritul de mare forță al neodihnei, iubirea necondiționată față de strămoșii noștri, dar și respectul pentru istoria reală și nefalsificată a concetățenilor noștri de altă etnie sunt trăsături definitorii ale cercetătorului Ioan Ranca.

Sunt bucuros de identitatea Târgu-Mureșului de azi în peisajul științific și cultural al țării, de marea sa forță spirituală, prin astfel de intelectuali pe care-i are acest municipiu important al României.

La împlinirea frumoasei vârste de 75 de ani îi urez cu mult drag domnului Ioan Ranca multă, multă sănătate, un călduros LA MULȚI ANI! și îl aștept la Cluj să discutăm despre proiectul nostru despre Câmpia Transilvaniei, în glodul căreia se mai văd și azi, cu claritatea de cristal a minții și a sufletului, urmele pașilor prin vremuri aspre ale părinților, moșilor și strămoșilor noștri dragi”.

Prezentând, pe larg, modul de desfășurare a manifestării aniversare dedicate lui Ioan Ranca, cotidianul mureșean „Cuvântul liber”, din data de 22 februarie 2007, informează cititorii despre personalitatea celui sărbătorit, într-un articol purtând semnătura redactorului șef, Lazăr Lădariu, în care, printre altele, se menționează: „Un moment impresionant l-a constituit omagierea unui om-model de arhivist și istoric, neobositul dr. Ioan Ranca, col care timp de cinci decenii a fost în slujba arhivelor și s-a remarcat prin dăruire profesională, muncă asiduă de cercetare istorică și supraveghere atentă a valorosului fond arhivistic. Dr. Ioan Ranca, prin dăruirea și priceperea sa, este cel care menține și astăzi nestinsă candela adevărului din documentele de arhivă, contribuind indiscutabil la a lăsa posterității, celor ce astăzi vorbesc de integrarea europeană, documente autentice și pagini de istorie, rezultat al cercetărilor sale minuțioase, în țară și peste graniță. (...) Despre toate aceste merite s-a vorbit ieri, prieteni de o viață încununând cu rara floare a recunoștinței o carieră încă neîntreruptă, urându-i omului, arhivistului, istoricului și colaboratorului nostru «La mulți ani», cu sănătate și noi succese.”

Fiecare din aceste mesaje surprind principalele aspecte și dimensiuni ale personalității arhivistului și istoricului Ioan Ranca, iar împreună redau cât mai fidel personalitatea sa, cu luminile și izbânzile dobândite prin muncă asiduă, în vremuri nu întotdeauna favorabile. Bineînțeles că despre Omul implicat în viața cetății și despre ilustrul cercetător Ioan Ranca se pot spune încă multe. Important este că, prin tot ceea ce a făcut și face pe tărâmul istoriografiei și arhivisticii românești, Ioan Ranca și-a înscris numele în galeria personalităților arhiviste de la cumpăna dintre secolele XX și XXI.

Ioan Ranca. Bibliografie

A. Cărți publicate

1. *Avram Iancu – Documente și bibliografie*. Studiu introductiv de Ștefan Pascu, București, Editura Științifică, 1974 (în colab. cu Valeriu Nișu)
2. *Filiala Arhivelor Statului – județul Mureș*, București, 1982, 58 p. (în colab. cu Antal Alexandru și Viorel Grama)
3. *Îndrumător în Arhivele Statului. Județul Mureș*, București, DGAS, 1984 (în colab.), 390 p.
4. *Ioan Oros alias Rusu, Memorii (din 1848-1849)*, București, DGAS, 1989 (Text îngrijit și prefață de Ioan Ranca), 239 p.
5. *Românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții. 1699-1821*. Vol. I, *Scaunul Mureș*, Cluj-Napoca, Editura Ciubăncan, 1995, 325 p.
6. *Drumul Holocaustului*, Cluj-Napoca, Editura Ciubăncan, 1995 (în colab.), 237 p.
7. *Avram Iancu pe baricadele Apusenilor*, Tg. Mureș, Editura Pax Historica, 1996, 247 p.
8. *Românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții. 1567-1850*. Vol. II, *Scaunul Ciuc, Giurgeu, Casin*, Tg. Mureș, Editura Pax Historica, 1996, 382 p.
9. *Românii din Secuime și Răscoala lui Horea*, Tg. Mureș, Editura Pax Historica, 2000, 222 p.

B. Prefețe, Argumente, Postfețe

1. Teodor Chindea, *Contribuții la istoria românilor din Giurgeul Ciucului*, ediția a II-a revăzută și adăugită sub îngrijirea prof. Mihai Suciuc, Târgu-Mureș, 1995, Argument I. Ranca
2. Ioan Damian, *Monografia orașului Târnăveni*, Cluj-Napoca, 1996, Prefață I. Ranca

3. Ilarie Gh. Opreș, *Sângeorgiu de Pădure. 150 de ani de la Revoluția de la 1848-1849*, Târgu-Mureș, 1999, Argument I. Ranca

4. Gh. Popa-Lisseanu, *Originea secuilor și secuizarea românilor*, ediția a II-a îngrijită de Ioan Lăcătușu și Vasile Lechințan, București, 2003, Postfață I. Ranca

5. Ioan Bota, *Săcalul de Câmpie*, Târgu-Mureș, 2005, Prefață I. Ranca

C. Studii și articole

1. *Un document intern referitor la complotul organizat de Mihail Gross împotriva lui Ioan Vodă Caragea în anul 1816*, „Studii”, 1962, 2, p. 390-404

2. *Frământări orășenești în Târgu-Mureș cauzate de Răscoala lui Horea*, „Studii și Materiale”, 1967, p. 109-120

3. *Contribuții privind răspândirea Răscoalei lui Horea în partea centrală și răsăriteană a Transilvaniei*, „Studii”, 1968, 2, p. 273-288 (în colab. cu L. Moldovan)

4. *Gheorghe Șincai în perioada absolutismului reacționar (1791-1799)*, „Limbă și Literatură”, 1968, XVII, p. 253-273

5. *Aspects de l'affirmation de la conscience nationale du peuple roumain pendant l'insurrection de Horea*, „Revue Roumaine d'histoire”, 1968, 6, p. 915-930

6. *Protocolul taberei nobililor de la Gănești (16 noiembrie-11 decembrie 1784)*, „Revista Arhivelor”, 1969, 2, p. 117-126

7. *Din lupta țărănimii din satul Uioara de Sus (județul Alba) pentru înfăptuirea reformei agrare din anul 1945*, „Lucrări științifice”, 1969, 1, p. 305-308 (în colab. cu Mihai P. Rogoșcă)

8. *Date privind activitatea consiliilor naționale române și mișcările țărănești din județul Mureș-Turda în noiembrie 1918*, „Apulum”, 1969, 7, p. 411-422 (în colab. cu Ioan Chiorean)

9. *Les antécédents politiques du SUPPLEX des Roumains de Transylvanie*, „Revue Roumaine d'histoire”, 1970, 1, p. 63-81

10. *Patru documente sighişorene emise de Mihai Viteazul*, „Revista Arhivelor”, 1971, 1, p. 101-106

11. *Denunțarea dependenței feudale într-o scrisoare iobăgească de pe Târnavă Mică*, „Vatra”, 1971, 1, p. 50-51

12. *Reghinul în timpul Răscoalei lui Horea*, „Vatra”, 1971, 9, p. 115-116

13. *Încercări de izolare de masă sau de arestare a lui Avram Iancu și Al. Papiu-Ilarian în primăvara anului 1848*, „Revista Arhivelor”, 1972, 4, p. 583-588

14. *Precizări la datarea unui tablou al Revoluției de la 1848 din Transilvania*, „Revista Arhivelor”, 1972, 2, p. 332-338

15. *Antecedente politice ale adunărilor naționale de la Blaj din 30 aprilie și 15 mai 1848*, „Studii. Revistă de Istorie”, 1973, 3, p. 583-594
16. *Circulația cărții vechi românești din Țara Românească și Moldova pe Valea Mureșului în secolele XVIII – XIX*, „Studii și Materiale”, 1972, III-IV, p. 274-284
17. *Cercetări în arhivele de peste hotare. Austria, Franța, R. D. Germană, Italia, R. S. F. Iugoslavia, R. P. Polonă, Turcia, R. Ungară*, „Revista Arhivelor”, 1972, 1, p. 145-171 (în colab.)
18. *Punctele „Petițiunii Națiunii Române” în discuția Adunării Populare din 8 mai 1848 din Reghin, premergătoare Adunării Naționale de la Blaj*, „Revista Arhivelor”, Supliment, 1973, p. 53-63
19. *Cercetări în arhivele de peste hotare. Austria, Franța, R. D. Germană, Italia, R. S. F. Iugoslavia, R. P. Polonă, Turcia, R. Ungară*, „Revista Arhivelor”, 1974, 4, p. 535- 557 (în colab.)
20. *Contribuții la studierea formării conștiinței naționale a românilor din Transilvania. Momentul Răscoalei lui Horea*, „Apulum”, 1976, XIV, p. 251-267
21. *Afirmarea ideii de unitate națională și de continuitate a românilor de pe Valea Mureșului și de pe Câmpia Transilvaniei în anul 1848*, „Marisia”, 1976, VI, 273-291
22. *O conscripție necunoscută de la 1748 a populației românești din scaunul Gheorghieni*, „Apulum”, 1977, XV, p. 335-354 (în colab. cu L. Moldovan)
23. *Captivitatea lui Florian Micaș la Târgu-Mureș în anul 1848*, „Marisia”, 1977, VII, 141-156
24. *Protestul românilor din Zarand și Chioar împotriva alipirii acestor teritorii la Ungaria (1861)*, „Crisia”, 1977, p. 329-349
25. *Istoria românilor în viziunea unui savant francez din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, „Studii”, 1977, 9, p. 1669-1680
26. *Un episod al solidarității tribunilor transilvăneni cu independența de stat a României*, „Revista Arhivelor”, 1977, 2, p. 181-186
27. *Capitala Moldovei la 1849 în viziunea unui memorialist pașoptist ardelean*, „Revista Arhivelor”, 1977, 3, p. 307-308
28. *Independența în documentele mureșene*, „Vatra”, 1977, 1, p. 2-3; 3, p. 5-6
29. *Manifestări de solidaritate a populației de pe Valea Mureșului Superior cu acțiunile militare ale României în timpul Războiului de Independență*, „Tribuna Mureșană a muncii politico-educative”, 1977, 5, p. 65-68
30. *Aspecte ale stării de spirit a maselor populare din nordul Transilvaniei în timpul ocupației horthyste*, „Revista Arhivelor”, 1978, 3, p. 287-290

31. *Petiția de reforme constituționale a tinerimii intelectuale din Târgu-Mureș din 24 martie 1848 și caracterul ei*, „Mehedinți – istorie și cultură”, 1978, p. 71-74
32. *Structura socio-economică a așezării Târnăveni în anul 1879*, „Târnăveni – 700”, 1978, p. 15-18
33. *Documentele continuității. Mărturiile ale afirmării conștiinței naționale pe Valea Mureșului*, „Vatra”, 1978, 107/A, p. 15-17
34. *Conscripția militară din vara anului 1784 în centrul și răsăritul Transilvaniei și urmările ei*, „Marisia”, 1979, IX, p. 155-173
35. *Care au fost relațiile dintre Domnii Țărilor Române și orașul Târgu-Mureș*, „Îndrumător pastoral”, 1979, III, p. 235-236
36. *Care este rolul orașului Târgu-Mureș în cadrul mișcărilor sociale ale veacurilor XVIII – XIX?*, „Îndrumător pastoral”, 1979, III, p. 237-238
37. *Ioan Oros din Vidrasău*, „Almanah Tribuna”, 1979, p. 83-84
38. *Arestarea lui Florian Micaș și scăparea mea din Târgu-Mureș. Ioan Oros, Memorii*, „Almanah Tribuna”, 1979, p. 100-102
39. *Noul edificiu al Filialei Arhivelor Statului Județul Mureș*, „Revista Arhivelor”, 1979, 3, p. 302-304
40. *Domeniul Lazar din Lăzarea-Ciuc la 1742*, „Marisia”, 1980, X, p. 91-117
41. *Ioan Oros alias Rusu din Vidrasău în Revoluția din 1848-1849 a românilor din Transilvania*, „Îndrumătorul pastoral”, 1980, IV, p. 167-168
42. *Mărturiile ale afirmării conștiinței naționale*, „Vatra”, 1980, 2, p. 107-110
43. *Date noi privind mișcarea lui Sofronie (1759-1761)*, „Apulum”, 1980, 18, p. 277-289
44. *Iobăgimea transilvană în perioada elaborării ordonanței provizorii din anul 1769 „CERTA PUNCTA”*, „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca”, 1981, 24, p. 197-223
45. *Date privitoare la istoricul morii de hârtie de la Aiudul de Sus*, „Apulum”, 1981, 19, p. 213-221
46. *Date privind lupta pentru egală îndreptățire a națiunii și a limbii române în comitatele Alba de Jos, Dăbâca, Târnavă, Turda și în scaunele Mureș, Ciuc-Giurgeu și Casin în anul 1861*, „Marisia”, 1981-1982, 11-12, p. 165-195
47. *Caracteristicile servituții iobăgești din centrul și răsăritul Transilvaniei în perioada elaborării ordonanței „CERTA PUNCTA” (1765-1769)*, „Revista Arhivelor”, 1982, 3, p. 222-230
48. *Noi documente despre Pinteazul și ortacii lui (1700-1701)*, „Marisia”, 1983-1984, 13-14, p. 99-102
49. *Abuzul senioral în Transilvania în lumina plângerilor iobăgești de pe Târnavă înmânate lui Iosif al II-lea la 1773*, „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca”, 1983-1984, 26, p. 175-192

50. *Noi aspecte ale afirmării conștiinței naționale a românilor în timpul Răscoalei conduse de Horia*, „Revista Arhivelor”, 1984, 4, p. 365-374
51. *Răscoala lui Horea în comitatul Odorhei unit cu scaunele Ciuc, Giurgeu și Casin și Trei Scaune unit cu districtul Țara Bârsei și cu părți din Alba Superioară*, „Apulum”, 1984, 32, p. 161-182
52. *Noi contribuții documentare privind unirea Transilvaniei cu România*, „Revista Arhivelor”, 1987, 3, p. 286-292
53. *Stratificarea economico-socială a populației rurale din Câmpia Transilvaniei în 1820*, „Cercetări de Științe Sociale”, Tg. Mureș, 1987, 3, p. 236-293 (în colab. cu Nicolae Szabo și Ioan Pop)
54. *Din răsunetul Răscoalei lui Horea în răsăritul Transilvaniei*, „Vatra”, 1987, 10, p. 199
55. *Acțiuni românești după Adunarea de la Blaj din septembrie 1848. Contribuții documentare*, „Revista Arhivelor”, 1988, 2, p. 135-140
56. *Strategia dualistă de colonizare a Transilvaniei*, „Revista Arhivelor”, 1990, 4, 363-370
57. *Arestarea lui Avram Iancu la Hălmagiu în 15 decembrie 1849*, „Școala Ardeleană”, 1991, 3, p. 6
58. *O lucrare necunoscută a lui Alexandru Papiu Ilarian, difuzată în Franța, în 1861*, „Școala Ardeleană”, 1991, 1, p. 5; 2, p. 5; 3, p. 5; 1992, 1, p. 6; 2, p. 5
59. *Ideile Școlii Ardelene în formația intelectuală a lui Avram Iancu*, „Școala Ardeleană”, 1993, 7, p. 20-25
60. *Reverberațiile Răscoalei lui Horea la românii din scaunele secuiești*, „Angustia”, 1996, 1, p. 159-163
61. *O strategie a deznaționalizării românilor; schimbarea structurii etnice predominant românești în Transilvania prin colonizări*, „Marisia”, 1996, 25, p. 197-210
62. *Documente ale istoriei. Colonizările etno-agricole din Transilvania între anii 1880-1908*, „Gazeta Reghinului”, 2006, 10-11, p. 117-118
63. *Vasile Mare, un „tribunus plebis” reghinean de la 1848-1849*, „Reghinul cultural”, 2006, 8, p. 114-122
64. *Românii de pe granița cu Moldova în timpul Revoluției de la 1848-1849*, „Angustia”, 10, 2006, p. 53-65.

Résumé

Le moment où un grand archiviste est célébré par la communauté professionnelle est d'autant plus émouvant qu'il s'agit d'un très bel âge, 75 ans, et d'une activité scientifique prestigieuse dans le

domaine de l'histoire. Ioan Ranca a dédié sa vie aux Archives transylvaines : son activité archivistique commencée aux Archives d'Aiud, continuée à Alba et Târgu-Mureș, mais l'extension géographique de ses recherches couvre aussi d'autres régions de Transylvanie. Parmi ses sujets de recherche on peut citer l'activité d'Avram Iancu (participant à la révolution de 1848), l'émeute des paysans roumains dirigés par Horea (1784) et ses échos parmi les Roumains de la région dite « sicule », l'activité des représentants de l'Ecole Transylvaine, études démographiques et sociales, études d'histoire locale, description détaillée et interprétation de certains documents inédits.

En tant qu'archiviste, Ioan Ranca a participé à l'inventoriage et à la description archivistique de 7000 mètres linéaires de documents et tous les directeurs des Archives Départementales où il avait travaillé lui ont rendu leur hommage.